

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA
ELMİN İNKİŞAFI FONDU**

**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin
İnkışafı Fondunun elmi-tədqiqat proqramlarının, layihələrinin
və digər elmi tədbirlərin maliyyələşdirilməsi məqsədi ilə
qrantların verilməsi üzrə 2013-cü il üçün elan edilmiş əsas
qrant müsabiqəsinin (EIF-2013-9(15)) qalibi olmuş
layihənin yerinə yetirilməsi üzrə**

YEKUN ELMİ-TEXNİKİ HESABAT

Layihənin adı: **Sami dillərinin müqayisəli qrammatikası (ərəb və ibr dilləri)**

Layihə rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı: **Heybətov Heybət Hüseynağa oğlu**

Qrantın məbləği: **50 000 manat**

Layihənin nömrəsi: **EIF-2013-9(15)-46/40/5-M-42**

Müqavilənin imzalanma tarixi: **10 mart 2015-ci il**

Qrant layihəsinin yerinə yetirilmə müddəti: **12 ay**

Layihənin icra müddəti (başlama və bitmə tarixi): **01 aprel 2015-ci il – 01 aprel 2016-cı il**

Diqqət! Bütün məlumatlar 12 ölçülü Arial şrifti ilə, 1 intervalla doldurulmalıdır

Diqqət! Uyğun məlumat olmadığı təqdirdə müvafiq bölmə boş buraxılır

Hesabatda aşağıdakı məsələlər işıqlandırılmalıdır:

1 Layihənin həyata keçirilməsi üzrə yerinə yetirilmiş işlər, istifadə olunmuş üsul və yanaşmalar

(burada doldurmalı)

Sami dillərinin müqayisəli tədqiqinə həsr olunmuş bu layihədə ilk növbədə qədim dövrlərdən başlayaraq orta əsrlər və ən yeni dövrə qədər olan bir müddətdə sami dillərinin istifadə olunduğu geniş bir ərazinin ictimai-siyasi hadisələrin fonunda hansı inkışaf mərhələlərindən keçməsinə də nəzər salınır. Daha sonra isə bu hadisələrin dillərin inkışafına təsiri, sami dillərinin bir-biri ilə və ya qeyri-sami dilləri ilə hansı səviyyədə təmasda olması, bu təmasın dillərin qrammatikasına nə cür təsir göstərməsi məsələsi də tədqiqat obyektinə çevrilmişdir.

Layihənin əsas elmi- praktiki yeniliyi və əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, bu günə qədər Avropa, Rusiya, İsrail və ərəb samışinaslığında əsasən sami dillərinin klassik inkışaf mərhələsinin müqayisəli tədqiqinə diqqət yetirilmiş, bu dillərin müasir inkışaf mərhələsi isə hərtərəfli öyrənilməmişdir. Bəzən isə sadəcə bu və ya digər konkret məsələnin (əsasən leksikologiya

B. Heybətov

sahəsində: alınma sözlər, terminologiya, dialektlər, slenqlər və s.) müqayisəli araşdırılması üstünlük təşkil etmişdir.

Layihə çərçivəsində respublikamızda inkişaf edən hər iki sami dili məktəblərinin nəzəri-təcrübi nailiyyətlərini təhlil edərək, yeni, fundamental bir tədqiqat işinin ortaya qoyulması nəzərdə tutulmuşdur. Əsərin hazırlanmasında respublikamızda çapdan çıxmış dilçilik əsərləri ilə yanaşı rus, Avropa, ərəb və İsrail samişünaslarının əsərləri, bu sahə üzrə elmi dövri-nəşrlərdən istifadə olunur.

Layihənin bu mərhələsində bu ailəyə daxil edilən hər bir dil - asur-babil (akkad) dili, kənaan dilləri – finikiya, uqarit, qədim-yəhudi, arami dili və dialektləri, nəbati, ədom, siryani, samiriyyə dilləri, ərəb dili və dialektləri haqqında ətraflı məlumat əldə edilmiş, bu dilləri tədqiq edən dilçilərin əsərlərinə müraciət edilmişdir. Ən qədim sami dillərində gəlib günümüzə çatmış əsərlər, epigrafik abidələr, dini-ədəbi mətnlərdən nümunələr gətirilmişdir. O cümlədən də hər bir dilin danışıldığı ölkənin müasir vəziyyətdə tarixinə qısa nəzər salınmışdır.

Layihədə ərəb, ibri və bir çox hallarda həmçinin arami dillərinin qrammatik xüsusiyyətlərinin həm klassik, həm də müasir mərhələdə müqayisəli şəkildə araşdırılmış, dillərin ədəbiyyat nümunələrindən mətnlər misal olaraq nümayiş etdirilmişdir.

Layihənin bu mərhələsində sami dillərinin oxşar və fərqli qrammatik xüsusiyyətləri ətraflı şəkildə araşdırılmağa başlanmışdır. İlk növbədə sami dillərinin fonetik sistemi, samit və saitlərin təsnifatı, klassik və müasir mərhələdə fonetik quruluşda baş verən dəyişikliklər, bu dəyişikliklərin bu və ya digər dildə hansı şəkildə təzahür etməsi, dillərin bir-birinə təsiri nəzərdən keçirilmişdir. Sami dillərinin bəzilərinin ölü dillərə aid edilməsini nəzər alsaq, bu dillərin fonetikasının araşdırılmasının nə dərəcədə çətin və mübahisəli bir iş olduğunu başa düşmək olar. Bu problemlə işin həllində bir çox dahi samişünasların əsərlərindən nümunələrə əsaslanmışdır. Müqayisələrin əksəriyyəti ibri, ərəb və arami dilində qədim mətnlərin təhlili üzərində həyata keçirilmişdir.

Bu mərhələdə sami dillərinin yazı sisteminin meydana gəlmə tarixi, ilk əlifbalar, epigrafik abidələr də araşdırılmışdır. Tədqiqata həmçinin sami dillərinin əlifbasının inkişaf tarixini göstərən cədvəl və sxemlər də cəlb edilmişdir.

Bu mərhələdə sami dillərinin morfoloqiyasının müqayisəli tədqiqi üçün lazım olan elmi mənbələr də əldə edilmişdir.

Layihənin yerinə yetirilməsi zamanı əsasən tarixi-müqayisəli metoddan istifadə edilir. Sami dillərinin müqayisəli tədqiqinə həsr olunmuş bu layihədə müəlliflər məsələyə fərdi yanaşır, bu vaxta qədər mövcud olan ənənədən nisbətən kənara çıxaraq fərqli şəkildə tərtib etməyə səy göstərirlər. Sami dilləri və xalqlarının tarixinin yalnız qədim dövrü deyil, o cümlədən də müasir vəziyyətləri də diqqətdən kənar qalmamışdır.

2 Layihənin həyata keçirilməsi üzrə planda nəzərdə tutulmuş işlərin yerinə yetirilmə dərəcəsi (faizlə qiymətləndirməli)

(burada doldurmalı)

45 faiz

3 Hesabat dövründə alınmış elmi nəticələr (onların yenilik dərəcəsi, elmi və təcrübi əhəmiyyəti, nəticələrin istifadəsi və tətbiqi mümkün olan sahələr aydın şəkildə göstərməlidir)

(burada doldurmalı)

Bir çox elmi əsərlər bir yerə cəmləşdirilmiş, araşdırma aparılmışdır. Orta əsrlərə aid ərəb və ibri dillərinin müqayisəli tədqiqi ilə məşğul olmuş filoloqların müxtəlif əlyazmaları əldə edilmişdir. B.Qrande, Flügel, A.Qezenius, S.Moskatti, T. Nöldeke, V. Qezenius, K. Brokelman, İ.Reyxlın, İ.Bukstorf, Y.Skaliqer, G. Berqştrasser kimi bir sıra tanınmış şərqşünasların əsərləri araşdırılmışdır. Əsərin hazırlanmasında respublikamızda çapdan çıxmış dilçilik əsərləri ilə yanaşı rus, Avropa, ərəb və İsrail samişünaslarının əsərləri, bu sahə üzrə elmi dövri-nəşrlərdən istifadə

	olunmuşdur.
4	Layihə üzrə elmi nəşrlər (elmi jurnallarda məqalələr, monoqrafiyalar, icmallar, konfrans materiallarında məqalələr, tezislər) (dərc olunmuş, çapa qəbul olunmuş və çapa göndərilmişləri ayrılıqda qeyd etməklə, uyğun məlumat - jurnalın adı, nömrəsi, cildi, səhifələri, nəşriyyat, indeksi, İmpact Factor, həmmüəlliflər və s. bunun kimi məlumatlar - ciddi şəkildə dəqiq olaraq göstərməlidir) <i>(surətlərini kağız üzərində və CD şəklinə əlavə etməli!)</i> <i>(burada doldurmalı)</i> Layihə üzrə 4 məqalə çapa hazırlanmışdır.
5	İxtira və patentlər, səmərələşdirici təkliflər <i>(burada doldurmalı)</i>
6	Layihə üzrə ezamiyyətlər (ezamiyyə baş tutmuş təşkilatın adı, şəhər və ölkə, ezamiyyə tarixləri, həmçinin ezamiyyə vaxtı baş tutmuş müzakirələr, görüşlər, seminarlarda çıxışlar və s. dəqiq göstərməlidir) <i>(burada doldurmalı)</i> Layihə çərçivəsində iki ölkəyə ezamiyyət baş tutmuşdur. 1. 07.06.-14.06.2015-ci il tarixində İordaniya Haşimilər Krallığı, İordaniya Milli Kitabxanasında həyata keçirilən elmi məzuniyyət layihənin I mərhələsinin tərkib hissəsi olaraq əvvəlcədən nəzərdə tutulmuş, planlaşdırılmışdı. Səfərin məqsədi tədqiqatın lazımı şəkildə aparılmasını təmin etmək məqsədilə qədim Sami xalqlarının məskunlaşdığı tarixi məkanlardan biri kimi İordaniyanın Milli Kitabxanasının arxivində mövzu ilə əlaqədar mənbələrin tədqiqata cəlb edilməsindən ibarətdir. Səfər zamanı həm Milli Kitabxananın, həm də İordaniya Universitetinin kitabxanasındakı əlaqədar ədəbiyyat tərefimizdən araşdırılmış, tədqiqat üçün zəruri sayılan, lakin respublikamızda mövcud olmayan bir çox mənbə aşkar edilib respublikaya gətirilmişdir. Səfər zamanı İordaniya Universitetinin Ərəb dili bölməsində olmuş, buradakı mütəxəssislərlə məsləhətləşmələr apararaq onların təcrübəsindən yararlanmağa çalışmış, ən əsası isə Ərəb dili kafedrasının müdiri Məhəmməd Həsən Əvvadla görüşmüşəm. Görüş zamanı Azərbaycanın Orta Əsr İslam mədəniyyətinin, elminin inkişafında xüsusi rol oynadığını bildiren Cənab Məhəmməd bu gün də iki dövlət arasındakı həm siyasi, həm də elmi əlaqələrin yüksək səviyyədə olduğunu vurğuladı. Mən də ikitərəfli əlaqələrin inkişafı haqqında danışarkən İordaniya kralı Əlahəzrət II Abdullanın 2006-cı ilin avqustunda Azərbaycana, həmçinin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 2007-ci il iyul ayının 29-30-da İordaniya Haşimilər Krallığına etdiyi səfərləri xatırladaraq əlaqələrimizdə həmin dövrdən etibarən yeni bir mərhələnin başlandığını bildirdim. Səfər zamanı Britaniyalı müasir dilçi N. Ostlerin araşdırmaları ilə tanışlıq, bu araşdırmaları özündə birləşdirən onun "Söz İmperatorluqları-dünyada dillər tarixi" əsərinin tərefimizdən aşkarlanaraq respublikaya gətirilməsi səfərin nəticələrinin həm elmi-praktik, həm də yenilik dərəcəsini əsaslandıran faktorlardandır. Qeyd etməliyəm ki, Oksford universitetinin fəlsəfə və dillər fakültəsinin məzunu olan N.Ostler 1995-ci ildə "İtmə təhlükəsi ilə üzləşən dillər cəmiyyəti"-ni təsis etmişdir. Sami dillər qrupunun, bir neçə dili çıxmaq şərtilə, əsasən ölü dillərdən ibarət, bəlkə də bəşəriyyətin danışdığı ilk dillər qrupu olduğunu nəzərə alsaq, onun araşdırmalarının elmi-praktik əhəmiyyətini başa düşmək, bu araşdırmalara müasir və yeni yanaşma tərzini görmək olar. Səfərin nəticələrinin əhəmiyyət və elmiliyini əsaslandıran amillərdən biri də Sami dillərin

B. Məmmədov

tədqiqində əsas fiqurlardan biri olan böyük Alman şərqşünası T. Nöldekenin respublikada mövcud olmayan araşdırmasının İordaniya Universiteti kitabxanasından aşkarlanaraq tədqiqatə cəlb edilməsidir. Qeyd etməliyəm ki, Nöldeke o dilçilərdəndir ki, onun Sami dillərin tədqiqində oynadığı rolu Sibəveyhinin Ərəb dilinin tədqiqindəki rolu ilə müqayisə etmək olar. Çünki hər iki müəllifdən sonra gələn dilçilər nəslə onların fikirləri qarşısında baş əyərək bu fikirləri şərh və izah etməklə məşğul olmuşlar.

Ezamiyyətin nəticələrinin əhəmiyyət və elmiliyini sübut etmək üçün yuxarıdakı əsərlər siyahısını davam etdirmək, onların zəruriliyini vurğulamaq mümkün olsa da, biz yalnız daha iki müəllifin adını çəkməklə kifayətlənirik.

Səfər zamanı əldə etdiyimiz əsərlər arasında K. Brokkelmanın, İ. Vulfinson və s. müəlliflərin mövzu ilə əlaqədar araşdırmaları xüsusi şəkildə göstərilməlidir. Qeyd etmək lazımdır ki, həm Brokkelmanın, həm də Vulfinsonun əsəri Sami dillərin tədqiq edilməsində əsas mənbələrdən sayılır. Nöldekenin tələbəsi olan Brokkelman bu sahədə bir qədər də irəli gedərək Sami dillərin tədqiqi metodlarını inkişaf etdirmiş, cəsarətlə deyə bilərik ki, bu istiqamətdə yeni səhifə açmışdır. Onun əsas uğuru müəlliminin tarixi-müqayisəli, əsasən nəzəri metodologiyasını praktik tətbiq səviyyəsinə keçirə bilməsindədir. Dünya şərqşünası tarixində öz adını həkk etmiş Brokkelmanın bu əsəri dahi ərəb dilçilərindən olan R. Əbdüttəvvab tərəfindən ərəb dilinə tərcümə edilmişdir. Adı çəkilən müəlliflərin araşdırmalarının səfər zamanı əldə edilərək tədqiqatə cəlb edilməsi ezamiyyətin məhsuldar olduğunu sübut edən amillərdəndir.

2. 13.12.-20.12.2015-ci il tarixində İsrail Dövlətində Yerusəlim İbri dili Universiteti, Humanitar elmlər Fakültəsi, Tel-Əviv Universiteti, sami dilləri kafedrası həyata keçirilən elmi məzunliyyətin məqsədi tədqiqatın lazımı şəkildə aparılmasını təmin etmək məqsədilə qədim Sami xalqlarının məskunlaşdığı tarixi məkanlardan biri kimi İsrailin iki ən böyük universitetlərinin - Yerusəlim və Tel-Əviv Universitetlərinin kitabxanalarında mövzu ilə əlaqədar mənbələrin tədqiqatə cəlb edilməsindən ibarətdir. Səfər zamanı həm Yerusəlim, həm də Tel-Əviv Universitetlərinin kitabxanalarındakı əlaqədar ədəbiyyat tərəfimizdən araşdırılmış, tədqiqat üçün zəruri sayılan, lakin respublikamızda mövcud olmayan bir çox mənbə aşkar edilib respublikaya gətirilmişdir.

Səfər zamanı Tel-Əviv Universitetinin Sami dillər kafedrasında olmuş, buradakı mütəxəssislərlə məsləhətləşmələr apararaq onların təcrübəsindən yararlanmağa çalışmış, ən əsası isə Sami dillər kafedrasının müdiri professor Şlomo Yizre'el ilə görüşmüşəm. Hələ İsrailə getməzdən əvvəl professor ilə münasibət qurmuş, onun elmi fəaliyyəti ilə yaxından tanış olmuşdum. Professor Şlomo Yizre'el dahi şərqşünas Qideon Qoldenberqin tələbəsi olmuş, İsrailə yanaşı, bir çox dünya universitetlərində sami dillərinin tarixi və qrammatikası mövzusunda oxuduğu maraqlı mühazirələri ilə şöhrət qazanmışdır. Tel-Əviv Universitetinə Şlomo Yizre'elin xüsusi dəvəti ilə getmişdim. 3 gün ərzində professorun magistr və gənc alimlər üçün oxuduğu sami dillərinin müqayisəli tədqiqi ilə bağlı 5 mühazirəsində iştirak edib bir çox qeydlər götürdüm. Görüşümüzün ikinci günündə isə professor evində bir neçə aspirantı ilə birlikdə mənim şərafimə ziyafət təşkil etdi. Bu zaman professorun evindəki zəngin kitabxana ilə tanış olmaq imkanı əldə etdim. Professor kitabxanasından bəzi kitabları mənə hədiyyə etdi və bu kitablar layihənin daha dərinə tədqiqi üçün böyük əhəmiyyət kəsb edirlər. Bundan əlavə, professor bu vaxta qədər oxuduğu və bundan sonra oxuyacağı bütün mühazirələrinin mətnlərini mənə göndərəcəyini vəd etdi və artıq onların müəyyən hissəsini göndərmişdir.

İsrailə getməzdən əvvəl sami dillərinin tədqiqi ilə bağlı ibri dilli mənbələrin əldə olunmasında böyük çətinliklə qarşılaşdıq. Səfər zamanı İsrail alimlərinin bu sahədə əldə etdikləri nailiyyətlərlə daha yaxından tanış olmaq imkanı əldə etdim və Xayim Rabin, Qideon Qoldenberq və s.

B. Məmmədov

	müəlliflərin əsərləri tərəfimizdən aşkarlanaraq respublikaya gətirilməsi səfərin nəticələrinin həm elmi-praktik, həm də yenilik dərəcəsini əsaslandıran faktorlardandır. Sami dillər qrupunun, bir neçə dili çıxmaq şərtilə, əsasən ölü dillərdən ibarət, bəlkə də bəşəriyyətin danışdığı ilk dillər qrupu olduğunu nəzərə alsaq, əldə olunan araşdırmaların elmi-praktik əhəmiyyətini başa düşmək, bu araşdırmalara müasir və yeni yanaşma tərzini görmək olar. Səfərin nəticələrinin əhəmiyyət və elmiliyini əsaslandıran amillərdən biri də çox böyük təsadüf nəticəsində "Qədim arami dilinin qrammatikası" kitabının və həmçinin "Arami-ibri lüğəti"nin aşkarlanması hesab oluna bilər. Arami dili sami dillər ailəsinə daxil olan ən qədim və ən geniş dillərdən biridir və sami dillərinin müqayisəli tədqiqi zamanı bu dildən yan keçmək qeyri mümkündür. Azərbaycanda bu dil ilə bağlı hər hansı bir ədəbiyyatın olmaması və bu dilin tədqiqi ilə məşğul olan mütəxəssislərin də olmaması səbəbindən müəyyən çatışmamazlıqlar özünü göstərirdi.
7	Layihə üzrə elmi ekspedisiyalarda iştirak (əgər varsa) (burada doldurmalı) Layihə üzrə bir neçə elmi ekspedisiya həyata keçirilmişdir. Onlardan aşağıdakıları qeyd edə bilərik: 1. BDU-nun Şərqsünaslıq fakültəsinin kitabxana fondu 2. AMEA-nın kitabxanası 3. M.F. Axundov adına Milli kitabxananın qədim kitablar fondu 4. Əlyazmalar İnstitutunun kitabxanası İordaniya Dövlət Universitetinin kitabxanası Yerusalem və Tel-Əviv Universitetlərinin kitabxanaları
8	Layihə üzrə digər tədbirlərdə iştirak (burada doldurmalı) - Layihənin rəhbərinin BDU-nun Şərqsünaslıq fakültəsində təşkil etdiyi "Yaxın Şərq bu gün" mövzusunda elmi-praktik simpozium - İsrail dövlətinin Bakıdakı səfirliyində mövzu ilə bağlı görüş - Bəzi ərəb ölkələrinin Bakıdakı səfirliklərində mövzu ilə bağlı görüş Layihə mövzusu üzrə elmi məruzələr (seminar, dəyirmi masa, konfrans, qurultay, simpozium və s. çıxışlar) (məlumat tam şəkildə göstərilməlidir: a) məruzənin növü: plenar, dövlətli, şifahi və ya divar məruzəsi; b) tədbirin kateqoriyası: ölkədaxili, regional, beynəlxalq) (burada doldurmalı)
10	Layihə üzrə əldə olunmuş cihaz, avadanlıq və qurğular, mal və materiallar, komplektləşdirmə məmulatları (burada doldurmalı) Layihə üzrə bir kompüter, bir printer və digər lazımi materiallar əldə olunmuşdur. Bu da işin gedişatında müəyyən irəliləyişlər yaratmışdır.
11	Yerli həmkarlarla əlaqələr (burada doldurmalı) Bu mövzu ilə bağlı yerli həmkarların olmadığına görə əsasən metodoloji məsələlərlə bağlı bəzi yerli filoloqlarla görüşlər həyata keçirilmişdir.
12	Xarici həmkarlarla əlaqələr (burada doldurmalı) İordaniya Dövlət Universitetinin bəzi alimləri, əsasən isə Sami dilləri kafedrasının müdiri

B. Aliyev

	Məhəmməd Hasan Avvadi ilə görüşüb müəyyən bilik mübadiləsi aparılmışdır. İsrail də Tel-Əviv Universitetinin sami dillər kafedrasının müdiri Şlomo Yizreel ilə görüşüb bəzi mühazirələrində iştirak etmiş, müəyyən zəruri materiallar əldə edilmişdir. Hal-hazırda internet vasitəsilə İsrail, Misir, İordaniya və s. ölkələrin mütəxəssisləri ilə yazışmalar davam edir.
13	Layihə mövzusu üzrə kadr hazırlığı (əgər varsa) (burada doldurmalı)
14	Sərgilərdə iştirak (əgər baş tutubsa) (burada doldurmalı)
15	Təcrübəartırmada iştirak və təcrübə mübadiləsi (əgər baş tutubsa) (burada doldurmalı)
	İordaniya Dövlət Universitetində 7 günlük təcrübə mübadiləsi Tel-Əviv Universitetində 3 günlük və Yerusəlim Universitetində 2 günlük təcrübə mübadiləsi
16	Layihə mövzusu ilə bağlı elmi-kütləvi nəşrlər, kütləvi informasiya vasitələrində çıxışlar, yeni yaradılmış internet səhifələri və s. (məlumatı tam şəkildə göstərməlidir) (burada doldurmalı)

SİFARİŞÇİ:

Elmin İnkişafı Fondu

Müşavir

Babayeva Ədilə Əli qızı

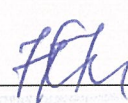
(imza)

"8" aprel 2016-cı il

İCRAÇI:

Layihə rəhbəri

Heybətov Heybət Hüseynağa oğlu

(imza)

"8" aprel 2016-cı il

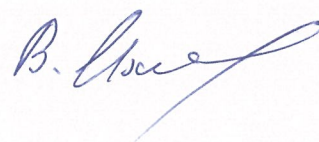
Baş məsləhətçi

Qurbanova Səmirə Yaşar qızı

(imza)

"08" aprel 2016-cı il

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA
ELMİN İNKİŞAFI FONDU

MÜQAVİLƏYƏ ƏLAVƏ

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin
İnkişafı Fondunun elmi-tədqiqat proqramlarının, layihələrinin
və digər elmi tədbirlərin maliyyələşdirilməsi məqsədi ilə
qrantların verilməsi üzrə 2013-cü il üçün elan edilmiş əsas
qrant müsabiqəsinin (EİF-2013-9(15)) qalibi olmuş
layihənin yerinə yetirilməsi üzrə

ALINMIŞ NƏTİCƏLƏRİN ƏMƏLİ (TƏCRÜBİ) HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ
VƏ LAYİHƏNİN NƏTİCƏLƏRİNDƏN GƏLƏCƏK TƏDQIQATLARDA
İSTİFADƏ PERSPEKTİVLƏRİ HAQQINDA
MƏLUMAT VƏRƏQİ
(Qaydalar üzrə Əlavə 16)

Layihənin adı: **Sami dillərinin müqayisəli qrammatikası (ərəb və ibr dilləri)**

Qrantın məbləği: **50 000 manat**

Layihə rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı: **Heybətov Heybət Hüseynağa oğlu**

Layihənin nömrəsi: **EİF-2013-9(15)-46/40/5-M-42**

Müqavilənin imzalanma tarixi: **10 mart 2015-ci il**

Qrant layihəsinin yerinə yetirilmə müddəti: **12 ay**

Layihənin icra müddəti (başlama və bitmə tarixi): **01 aprel 2015-ci il – 01 aprel 2016-cı il**

1. Layihənin nəticələrinin əməli (təcrübi) həyata keçirilməsi

1 Layihənin əsas əməli (təcrübi) nəticələri, bu nəticələrin məlum analoqlar ilə müqayisəli xarakteristikası

(burada doldurmalı)

Respublikamızda hər iki dil sahəsində mütəxəssislərin yetişməsi, İbri dilinin son 50 ildə keçdiyi inkişaf yolu, onun Yaxın Şərqdə müstəqil ünsiyyət vasitəsinə çevrilməsi ərəb dili ilə İbri dilinin bir-birinə təsir parametrlərinin müəyyənləşdirilməsi zərurətini doğurmuşdur. Bu qarşılıqlı təsirin təzahür formalarını öyrənmək, onun sərhədlərini müəyyənləşdirmək, haradan qaynaqlandığını, hansı istiqamətə yönəldiyini, oxşar və fərqli cəhətlərinin nədən ibarət olmasını göstərmək müqayisəli dilçilik üçün aktualıq kəsb edən məsələlərdəndir. Hesab edirik ki, ərəb-İbri dillərinin müqayisəli tədqiqini nəzərdə tutan bu araşdırma respublika samişünaslığının inkişafında irəliyə doğru atılan bir addım olmaqla yanaşı, gələcəkdə digər sami dillərinin tədqiqi

B. Muev

üçün də əlverişli zəmin yaradacaq.

Müasir dövrümüzdə dünyanın əksər universitetlərində sami dillərini ayrı-ayrılıqda və müqayisəli şəkildə tədqiq edən kafedralar fəaliyyət göstərir. Azərbaycanda da müqayisəli samişünaslıq məktəbinin formalaşması zənnimizcə çox məqsədəuyğun, bəlkə də çox vacibdir.

Layihə çərçivəsində respublikamızda inkişaf edən hər iki sami dili məktəblərinin nəzəri-təcrübi nailiyyətlərini təhlil edərək, yeni, fundamental bir tədqiqat işinin ortaya qoyulması nəzərdə tutulmuşdur. Əsərin hazırlanmasında respublikamızda çapdan çıxmış dilçilik əsərləri ilə yanaşı rus, Avropa, ərəb və İsrail samişünaslarının əsərləri, bu sahə üzrə elmi dövri-nəşrlərdən istifadə olunmuşdur.

2

Layihənin nəticələrinin əməli (təcrübi) həyata keçirilməsi haqqında məlumat (istehsalatda tətbiq (tətbiqin aktını əlavə etməli); tədris və təhsildə (nəşr olunmuş elmi əsərlər və s. – təhsil sistemində tətbiqin aktını əlavə etməli); bağlanmış xarici müqavilələr və ya beynəlxalq layihələr (kimlə bağlanıb, müqavilənin və ya layihənin nömrəsi, adı, tarixi və dəyəri); dövlət proqramlarında (dövlət orqanının adı, qərarın nömrəsi və tarixi); ixtira üçün alınmış patentlərdə (patentin nömrəsi, verilmə tarixi, ixtiranın adı); və digərlərində)

(burada doldurmalı)

Layihənin əsas təcrübi nəticəsi ondan ibarətdir ki, Şərqsünaslıq fakültəsinin magistr pilləsində Sami dillərinin müqayisəli qrammatikası, Ümumi və İbri dilçiliyi, İbri dilinin tarixi metodologiyası və İbri filologiyasına giriş fənlərinin tədrisində əldə olunan materiallar mühazirə mətnlərinin əsasına çevrilmişdir.

Eyni zamanda Şərqsünaslıq fakültəsi Ərəb filologiyası kafedrasının bir magistrantına müqayisəli sami dilçiliyi üzrə mövzu verilmiş və bu işdə rəhbərlik layihənin icraçısı tərəfindən həyata keçirilir.

Layihənin rəhbəri ərəb filologiyasının tədqiqi ilə əlaqədar AMEA-na müraciət edərək bu il doktoranturaya daxil olmuşdur.

Layihənin mövzusu ilə bağlı tezis və məqalə ingilis dilinə tərcümə edilib İsraildə İbri dili Akademiyasına təqdim edilmişdir.

2. Layihənin nəticələrindən gələcək tədqiqatlarda istifadə perspektivləri

1

Nəticələrin istifadəsi perspektivləri (fundamental, tətbiqi və axtarış-innovasiya yönü elmi-tədqiqat layihə və proqramlarında; dövlət proqramlarında; dövlət qurumlarının sahə tədqiqat proqramlarında; ixtira və patent üçün verilmiş ərizələrdə; beynəlxalq layihələrdə; və digərlərində)

(burada doldurmalı)

Nəticə etibarını ilə Azərbaycan samişünaslığının sonrakı dövrlərdə inkişafı üçün əsas ola biləcək bir işin ortaya qoyulması gözlənilir. Tədqiqatın elmi-praktik əhəmiyyəti onun bir vəsait kimi respublika ali məktəblərinin Regionşünaslıq, Şərqsünaslıq, Tarix, Filologiya bölmələrində

tədris edilə bilməsindədir. Həmçinin əsər hər iki dili akademik səviyyədə öyrənmək istəyənlər, bu sahə üzrə elmi tədqiqat işi aparən mütəxəssislər üçün əsas elmi-praktik vəsaitlərdən birinə çevrilə bilər.

Keçən əsrin ortalarından etibarən ibri dilinin tədqiqi məsələsi ümumiyyətlə samişünaslığa olan marağı, onun praktik əhəmiyyətini dünya səviyyəsində artırmış və bu istiqamətdə tədqiqatların aparılması zərurətini doğurmuşdur. Həmçinin qeyd etmək lazımdır ki, tədqiqat işinin nəşri respublikanın alı məktəblərinin əlaqədar fakültələrində yeni bir fənnin- samişünaslıq fənninin tədrisi üçün əsas ola bilər.

Bundan əlavə, BDU-nun Şərqsünaslıq fakültəsinin ərəb filologiyası kafedrasının və bu kafedranın tərkibində fəaliyyət göstərən ibri şöbəsinin bakalavr və magistr pillələrində tədris olunan 10-a qədər fənn üzrə dərs vəsaiti (ərəb və ibri dillərinin filologiyasına giriş, müqayisəli dilçilik və s.) kimi istifadə edilə bilər. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, bu fənlər üzrə dərsliklərin olmaması tədris prosesində müəyyən çətinliklər yaradır.

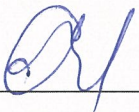
Nəticə olaraq,deyə bilərik ki, təqdim olunacaq iki cildli tədqiqat işimiz gələcəkdə həmin məsələlərin daha dərinə tədqiqi, hər bir sahə üzrə funfamental araşdırmaların aparılması üçün böyük zəmin rolu oynayacaq.

SİFARIŞÇI:

Elmin İnkişafı Fondu

Müşavir

Babayeva Ədilə Əli qızı

(imza)

"8" aprel 2016_-cı il

İCRAÇI:

Layihə rəhbəri

Heybətov Heybət Hüseynağa oğlu

(imza)

"8" aprel 2016_-cı il

Baş məsləhətçi

Qurbanova Səmirə Yaşar qızı

(imza)

"08" aprel 2016_-cı il

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA
ELMİN İNKİŞAFI FONDU**

MÜQAVİLƏYƏ ƏLAVƏ

**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin
İnkişafı Fondunun elmi-tədqiqat proqramlarının, layihələrinin
və digər elmi tədbirlərin maliyyələşdirilməsi məqsədi ilə
qrantların verilməsi üzrə 2013-cü il üçün elan edilmiş əsas
qrant müsabiqəsinin (EIF-2013-9(15)) qalibi olmuş
layihənin yerinə yetirilməsi üzrə**

**ALINMIŞ ELMİ MƏHSUL HAQQINDA MƏLUMAT
(Qaydalar üzrə Əlavə 17)**

Layihənin adı: **Sami dillərinin müqayisəli qrammatikası (ərəb və ibri dilləri)**

Layihə rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı: **Heybətov Heybət Hüseynağa oğlu**

Qrantın məbləği: **50 000 manat**

Layihənin nömrəsi: **EIF-2013-9(15)-46/40/5-M-42**

Müqavilənin imzalanma tarixi: **10 mart 2015-ci il**

Qrant layihəsinin yerinə yetirilmə müddəti: **12 ay**

Layihənin icra müddəti (başlama və bitmə tarixi): **01 aprel 2015-ci il – 01 aprel 2016-cı il**

Diqqət! Bütün məlumatlar 12 ölçülü Arial şrifti ilə, 1 intervalla doldurulmalıdır

1. Elmi əsərlər (sayı)

No	Tamliq dərəcəsi	Dərc olunmuş	Çapa qəbul olunmuş və ya çapda olan	Çapa göndərilmiş
1.	Elmi məhsulun növü Monoqrafiyalar			
	həmçinin, xaricdə çap olunmuş			

B. M. ...

2.	Məqalələr həmçinin xarici nəşrlərdə			1. Sami xalqları və sami dillərinin tarixi 2. Ebla mətnlərinin dili 3. müqayisəli dilçiliyin tarixi 4. Ədom xalqı və ədom dilinin tarixi
3.	Konfrans materiallarında məqalələr O cümlədən, beynəlxalq konfrans materiallarında			
4.	Məruzələrin tezisləri həmçinin, beynəlxalq tədbirlərin toplusunda			
5.	Digər (icmal, atlas, kataloq və s.)			

2. İxtira və patentlər (sayı)

No	Elmi məhsulun növü	Alınmış	Verilmiş	Ərizəsi verilmiş
1.	Patent, patent almaq üçün ərizə			
2.	İxtira			
3.	Səmərələşdirici təklif			

3. Elmi tədbirlərdə məruzələr (sayı)

No	Tədbirin adı (seminar, dəyirmi masa, konfrans, qurultay, simpozium və s.)	Tədbirin kateqoriyası (ölkədaxili, regional, beynəlxalq)	Məruzənin növü (plənar, dəvətli, şifahi, divar)	Sayı
1.				
2.				
3.				

SİFARIŞÇI:

İCRAÇI: